

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดหนึ่งของเวลา (Cross-sectional Descriptive Study) เพื่อศึกษาสถานการณ์การให้บริการทางการแพทย์ของสถานพยาบาลคู่สัญญาหลักแก่ผู้ประกันตนของ โครงการประกันสังคมในจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 5 แห่ง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้เกี่ยวข้องในโครงการประกันสังคม ในโรงพยาบาลแต่ละแห่ง สัมภาษณ์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ประกันตนที่มารับบริการและชนิดของโรคที่มารับบริการได้ทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีแอบนับ จากฝ่ายเวชระเบียน และข้อมูลการจัดเตรียมสถานพยาบาลจะเก็บข้อมูลจากการสังเกตโดยตรง (Direct observation)

ประชากรที่ศึกษา

1. โรงพยาบาลที่ศึกษา คือ สถานพยาบาลคู่สัญญาหลักทั้ง 5 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งให้บริการผู้ประกันตนตามตารางที่ 3.1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนสถานประกอบการและจำนวนผู้ประกันตน จำแนกตามโรงพยาบาลที่ตั้ง
ทะเบียนไว้ เดือนกรกฎาคม 2535

Main contractor	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ผู้ประกันตน
รพ.สมุทรปราการ	361	39,049
รพ.ลำไทรโรงการแพทย์	486	76,795
รพ.จุฬารัตน์	318	58,230
รพ.บางนา	221	50,760
รพ.เมืองสมุทร	206	38,003

แหล่งข้อมูล : สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรปราการ

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่บุคคลในสถานพยาบาลที่เกี่ยวข้อง โดย
ตรงกับกรให้บริการทางการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม ได้แก่

- 2.1 ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล/ผู้รับผิดชอบโครงการประกันสังคมของ โรงพยาบาล
- 2.2 แพทย์ประจำที่ให้บริการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยประกันสังคม
- 2.3 หัวหน้าพยาบาลผู้รับผิดชอบโครงการประกันสังคม
- 2.4 เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์
- 2.5 เกสเซอร์ประจำห้องยาหรือเจ้าหน้าที่ห้องจ่ายยา

ซึ่งผู้อำนวยการ โรงพยาบาล/ผู้รับผิดชอบโครงการจะเป็นผู้บริหารงานในการให้บริการ
ผู้ป่วยประกันสังคมโดยตรง ส่วนบุคคลอีก 4 กลุ่มนั้นเป็นบุคลากรที่ให้บริการผู้ป่วยประกันสังคมอย่าง
ใกล้ชิด และเกือบทุกครั้งผู้ป่วยประกันสังคมมาใช้บริการ บุคคลกลุ่มนั้นจะเป็นผู้ให้บริการเป็นส่วนใหญ่
ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกบุคคลกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปร

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสัมภาษณ์บุคคล(ที่กล่าวมาแล้ว) ซึ่งมีเนื้อ
หาในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการประกันสังคม
ในรอบ 1 ปีหลังการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 (มิถุนายน 2534-
พฤษภาคม 2535)

2. แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการของผู้ประกันตนและ ชนิดของ โรคที่ผู้ประกันตนไปใช้บริการ เป็นแบบบันทึกที่ใช้เก็บข้อมูลจากแผนกเวชระเบียนของ โรงพยาบาล
3. แบบสำรวจการจัดเตรียมสถานบริการ เป็นแบบบันทึกที่ใช้เก็บข้อมูลจากการสังเกตโดยตรง

การทดสอบคุณภาพของ เครื่องมือ

หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว ไปปรึกษากับคณาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องการให้บริการทางการแพทย์ของโครงการประกันสังคมจำนวน 8 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลได้รวบรวมมาจาก 2 แหล่ง คือ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตโดยตรง
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่รวบรวมจากเวชระเบียนของโรงพยาบาล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้
  - ก. ติดต่อประสานงานกับสถานพยาบาลคู่สัญญาหลักทั้ง 5 แห่งในการขอเข้าสัมภาษณ์ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - ข. จัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง ชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานพยาบาลทั้ง 5 แห่ง
  - ค. อบรมผู้ที่ทำหน้าที่สัมภาษณ์และผู้ที่จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล
  - ง. ผู้วิจัยนำหนังสือจากศูนย์วิทยการวิจัยแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าพบผู้อำนวยการโรงพยาบาลหรือผู้บริหารโรงพยาบาลทั้ง 5 แห่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
  - จ. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ 1-30 พฤศจิกายน 2535

รายละเอียดของตัวแปรในการศึกษานี้, วิธีวัดผลและแหล่งข้อมูลได้สรุปไว้ตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงตัวแปรในการศึกษา, วิธีวัดตัวแปรและแหล่งข้อมูล

ตัวแปร (Variables)	วิธีวัด (Method of Measurement)	แหล่งข้อมูล (Data Sources)
1. อัตราการใช้บริการของ ผู้ป่วยประกันสังคม	- แจงนับ	- เวชระเบียนของโรงพยาบาล
2. การจัดเตรียมสถานบริการใน การจัดบริการทางการแพทย์	- Direct Observation - Interview	- สถานบริการคู่สัญญาหลัก - ผู้รับผิดชอบโครงการประกันสังคม
3. การจัดองค์กรกลางในการ ประสานเครือข่าย	- Interview	- ผู้รับผิดชอบของโรงพยาบาล
4. ชนิดของโรคที่ผู้ป่วยประกันตนมาใช้ บริการ	- แจงนับ	- เวชระเบียนของโรงพยาบาล และทะเบียนผู้ป่วย
5. ปัญหาและอุปสรรคในทัศนะผู้ให้ บริการ	- In-depth Interview	- แพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาล/ผู้รับผิดชอบโครงการประกันสังคมของโรงพยาบาล - แพทย์ผู้ให้บริการรักษาพยาบาล - แก่ผู้ป่วยประกันสังคม - หัวหน้าพยาบาลที่รับผิดชอบโครงการประกันสังคม - เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ - เภสัชกรประจำห้องยา

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง ในโครงการประกันสังคม เกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคในทัศนะของผู้ให้บริการนั้นมีความต่างกันระหว่าง โรงพยาบาลของรัฐและ โรงพยาบาลเอกชน โดยโรงพยาบาลของรัฐนั้นเจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงสุ่มตัวอย่างมา 30 % ของเจ้าหน้าที่ในแต่ละกลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ส่วน โรงพยาบาลเอกชนนั้นมีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงสัมภาษณ์เฉพาะผู้รับผิดชอบในแต่ละกลุ่ม ได้ จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 73 คน รายละเอียดดังตาราง 3.3

ตาราง 3.3 จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ให้สัมภาษณ์แยกตามตำแหน่งและโรงพยาบาล (%)

ผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)	ร.พ.รัฐบาล (1 แห่ง)	ร.พ.เอกชน (4 แห่ง)	รวม
1. ผู้อำนวยการโรงพยาบาล/ผู้รับผิดชอบโครงการ	3	6	9 (12.3)
2. แพทย์ผู้ให้บริการรักษาพยาบาลแก่ผู้ประกันตน	9	4	13 (17.8)
3. พยาบาลผู้รับผิดชอบโครงการประกันสังคม	35	4	39 (53.4)
4. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์	1	4	5 (6.8)
5. เภสัชกรประจำห้องยาหรือเจ้าหน้าที่ห้องจ่ายยา	3	4	7 (9.5)
	รวม 51 (70)	22 (30)	73 (100.0)

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์โดยมีการนัดหมายไว้ล่วงหน้า แบบสัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้วิธีจับบันทึกสถานที่ใช้ในการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์ และเป็นการสัมภาษณ์แบบครั้งเดียวไม่มีการกลับไปสัมภาษณ์ซ้ำ

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสัมภาษณ์ แบบ สังเกตและแบบสำรวจด้วยตนเองทุกครั้งที่ในการปฏิบัติงานแต่ละวัน เพื่อความถูกต้องและความ ลอดคล้องของคำตอบทั้งหมด จากนั้นจึงแปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัสตามคู่มือการลงรหัสที่เตรียมไว้ โดย ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อ โรคลงรหัสโรคตามบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศฉบับที่ 9 (ICD 9) บันทึกข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS/PC+ ส่วนข้อมูลปัญหาและ อุปสรรคในการให้บริการที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกให้จัดเป็นกลุ่มของปัญหาอุปสรรคไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติงานในการให้บริการทางการแพทย์ภายใต้ระบบประกันสังคมของโรงพยาบาล ทั้งในส่วนของลูกจ้างผู้ประกันตน นายจ้าง โรงพยาบาล และสำนักงานประกันสังคม ผู้วิจัยได้รวมกลุ่มปัญหาที่คล้ายกันไว้เป็นหมวดหมู่ และเสนอปัญหาที่มีความถี่สูงไว้ในลำดับต้น

2. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ วิเคราะห์ดังนี้

2.1 การสรุปข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์แยกตามตำแหน่งและประเภทของโรงพยาบาล การจัดให้มีบริการเฉพาะผู้ป่วยประกันสังคม การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ การจัดองค์รกรกลางในการประสานเครือข่าย ชนิดของโรคที่ผู้ประกันตนมาใช้บริการ แผนที่ผู้ประกันตนมาใช้บริการ สาเหตุการเป็นผู้ป่วยในของผู้ประกันตน และผู้ประกันตนที่ได้รับการรักษาโดยการผ่าตัด ได้แจกแจงความถี่แล้วสรุปเป็นร้อยละจากนั้นจึงนำเสนอในรูปของตาราง

2.2 หาค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระยะเวลาที่พักรักษาตัวในโรงพยาบาลแต่ละแห่งของผู้ประกันตนโดยแยกตามสาเหตุและตามโรคที่ผู้ประกันตนมาใช้บริการมาก 10 อันดับแรก

2.3 หาอัตราการให้บริการของผู้ประกันตนทั้งหมดในแต่ละโรงพยาบาลทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน

2.4 หาสัดส่วนการไปใช้บริการของผู้ป่วยประกันสังคมต่อผู้ป่วยทั้งหมดที่ใช้บริการในแต่ละโรงพยาบาล และสัดส่วนการรักษาโดยการผ่าตัดในผู้ป่วยอุบัติเหตุการจราจรทั้งหมด

2.5 วิเคราะห์ความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อระบบการให้บริการทางการแพทย์ ได้แก่คำถามข้อ 3 ในแบบสอบถามชุดที่ I/1 โดยกำหนดเกณฑ์ในการวัดเป็น 6 ระดับ คือ

มาก	ให้คะแนน	5
ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
น้อย	ให้คะแนน	2
น้อยมาก	ให้คะแนน	1
ไม่มี	ให้คะแนน	0

ในการวัดคะแนนของตัวแปรดังกล่าว ได้กำหนดเกณฑ์การวัดระดับโดยการแบ่งช่วงคะแนนไว้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0 - 1.00 หมายถึง มีการประชาสัมพันธ์น้อยมาก
 คะแนนเฉลี่ย 1.01 - 2.00 หมายถึง มีการประชาสัมพันธ์น้อย
 คะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00 หมายถึง มีการประชาสัมพันธ์ปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 หมายถึง มีการประชาสัมพันธ์ค่อนข้างมาก
 คะแนนเฉลี่ย 4.01 - 5.00 หมายถึง มีการประชาสัมพันธ์มาก

จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของคะแนนความครอบคลุมในการประชาสัมพันธ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงพยาบาลของรัฐ และกลุ่มโรงพยาบาลของเอกชน แล้วทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ Unpaired t-test

2.6 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระยะพักรักษาตัวในโรงพยาบาลของโรคที่ผู้ประกันตนมาใช้บริการมาก 10 อันดับแรก โดยใช้ Unpaired t-test

2.7 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระยะพักรักษาตัวในโรงพยาบาลของโรคที่รักษาโดยการผ่าตัดของโรงพยาบาลรัฐและเอกชน โดยใช้ Unpaired t-test

การวิจัยครั้งนี้กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance)

เท่ากับ 0.05

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย